

ספר

ראש דוד

ע"ש ויקח את עמרת מלכם מעל ראשו וגו'
ותהי על ראש דוד (שמואל ב', י"ב)
עיין בגמרא ע"ז (דף מ"ד ע"א), ועיין בסימן ד',

ז"ך תשובות בעניני עבודה זרה
שערות עבודה זרה מהודו
ויין נסך
הנוגעים למעשה

בחמלת ד' עלי

חיים יוסף דוד וזיים

דומ"צ קהל יטב לב
וראב"ד לדיני ממונות אגמווערפן

עיה"ק ירושלים תובכ"א
תשע"א לפ"ק

הקדמה

מסירות נפש של דהמע"ה

בגמרא (סנהדרין דף ק"ז ע"א) אמר רב יהודה אמר רב בקש דוד לעבוד עבודת כוכבים שנאמר (שמואל-ב' ט"ו, ל"ב) ויהי דוד בא עד הראש וגו', ואין ראש אלא עבודת כוכבים שנאמר (דניאל ב', ל"ב) הוא צלמא ראשיה די דהב טב, (ש"ב שם) והנה לקראתו חושי הארכי וגו', אמר לו לדוד יאמרו מלך שכמותך יעבוד עבודת כוכבים, א"ל מלך שכמותי יהרגנו בנו, מוטב יעבוד וכו' ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא, אמר מאי טעמא קנסיבת יפת תואר, א"ל יפת תואר רחמנא שרייה, א"ל לא דרשת סמוכין, דסמך ליה (דברים כ"א, י"ח) כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, כל הנושא יפת תואר יש לו בן סורר ומורה ע"כ.

ועיין במהרש"א (שם ד"ה לעבוד) שפירש, שרצה דוד המע"ה לברוח לחו"ל, דהוי כעובד עכו"ם עיי"ש, וברי"ף פירש שרצה להשתחוות לעכו"ם, ועיקר השתחוויה בקרב לבו היתה לשמים, ולכן לא בחר בעבירה אחרת שיש בה מעשה עיי"ש, וכן בעץ יוסף פירש לעבוד וכו', לא בלב שלם אלא לפנים, לקדש שם שמים עיי"ש, ובספרי חסדי דוד (על מסכת אבות) ביארתי בזה הא דאיתא (שם דף ק"ב ע"א) שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו וא"ל חזור בך וכו', א"ל מי בראש, א"ל בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא, (ועיי"ש בעין יעקב ובמפרשים), ואמרתי ד"ל דכוונתו היתה לגנותו בזה שאמר מי ברא"ש והבן, שו"ר שהקדימני בזה בפירוש ענף יוסף שם, (ומצינו עוד בפירש"י עה"פ (פ' שלח י"ד, ד') נתנה ראש, ורז"ל פירשו (א"ה במ"ד פ' בשלח כ"ד ב') לשון עבודת כוכבים), ואענה חלקי בזה, דלפי פשוטו רצה דוד המלך למסור נפשו עבור קדושת שמו ולעשות עבירה לשמה, הגם דע"ז היא מג' חמורות.

עבירה לשמה

הנה מקור הענין נלמד מיעל, בגמרא (נזיר דף כ"ג ע"ב) אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה וכו', אלא אימא כמצוה שלא לשמה דכתיב (שופטים ה', כ"ד) תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך, מאן נשים שבאהל, שרה רבקה רחל ולאה, א"ר יוחנן שבע בעילות וכו', ושם (שופטים ד', י"ח) ותצא יעל לקרא סיסרא ותאמר אליו סורה אדני וגו', שקראה לסיסרא, והגם דקיי"ל ביו"ד (סימן קנ"ז ס"א) דעכו"ם על בת ישראל אינו בכלל ערוה, הני מילי בפנויה, דבנשואה תהרג ואל תעבור, (חוץ לשיטת ר"ת דיחידאה היא), והנה יעל אשת חבר הקיני אשת איש היתה, ושמע מינה דעבירה לשמה שייך אף בג' חמורות, (ועיין מה שכתבתי בח"ה סימן כ' אות ז' לענין עבירה לשמה).

חבר הקיני

והנה בפתח עינים להחיד"א (על הגמרא נזיר שם) דגם העגל שעשה אהרן הכהן, היה עבירה לשמה, ושמע מינה בהדיא דאף ע"ז הותרה.

(והרי חבר הקיני מבני יתרו, כמפורש בכתובים שם, ובמכילתא שהיה יתרו בעצמו, ועיין במדרש רבה ובילקוט שמעוני עה"פ וירא את הקיני (פ' בלק), ועל כרחק דחבר ישראל היה, דאם בעלה לא היה מבני ישראל, מה קמקשינן בגמרא על סיסרא והא קמיתנהניא וכו', וכ"כ בפירוש המלבי"ם (שופטים ד', י"ז, דברי הימים א' ב', נ"ה), והגם דנודעתי מפי השמועה דאיתא במדרש וילך לו אל ארצו דיתרו הלך לגייר בני משפחתו ולא קבלו, ואמנם במכילתא (יתרו פרשה ב') וז"ל, אמר לו (א"ה יתרו למשה) כלום הנר מהנה אלא במקום חושך וכו', הריני הולך לארצי ואגייר לכל בני מדינתי וכו' יכול שהלך ולא עשה ת"ל (שופטים א') ובני קני וגו', את העם ואין עם אלא חכמה וכו' הלכו וישבו להם אצל יושבי יעבץ וכו', (ולפי זה חזר עם בניו לפני קבלת התורה, דאיתא שם ששמעו קול תרועת תורה בסיני), ולפי המדרש שלא רצו להתגייר על כרחק שחלק מהם נתגיירו אח"כ).

בעובדא דיעל

והיוצא מזה שיעל נאסרה לבעלה (כדאיתא בגמרא גבי אסתר מגילה דף ט"ו ע"א) וכאשר אבדתי אבדתי, כשם שאבדתי מבית אבא כך אובד ממך, ופירש"י דאשת ישראל ברצון אסורה לבעלה, (אך בויקרא רבה (כ"ג), הובא ברי"ף בעין יעקב (יבמות דף ק"ג), שלא נגע בה אותו רשע, (ואם נבעלה היה באונם עיי"ש, ומצינו בתקו"ז (ת' כ"א) דאסתר שלחה שידה במקומה), ולפי"ז א"ש שנקראת אשה כשרה בנשים כדלהלן), אך בתוספות (סנהדרין דף ע"ד ע"ב ד"ה והא ובניזיר שם ד"ה והא) דנו בזה שנבעלה ברצון ע"כ, ועיין מה שכתבתי (בח"ז סימן מ') על מש"כ בשו"ת מהרי"ק (שורש קס"ז).

ובתנא דבי אליהו (רבה פ"ט) ומה נשתנית יעל אשת חבר הקיני מכל הנשים כולן שבאת תשועה גדולה לישראל על ידה וכו', כך אמרו חכמים יעל אשה כשרה היתה ועושה רצון בעלה היתה, מכאן אמרו חכמים אין לך אשה כשרה בנשים וכו', ובתוספות (סנהדרין דף ע"ד ע"ב ד"ה והא ובניזיר שם ד"ה והא ובהגהות יעב"ץ שם) דנו בזה שנאמר ברצון ע"כ, ובבראשית רבה (פרק מ"ח) שהיתה מגשי דור המדבר, עוד בילקוט שמעוני שופטים (רמז נ"ו) שלא הרגה לסיסרא בכלי זין, לקיים מה שנאמר לא יהיה כלי גבר על אשה).

ומש"כ הרמ"ע (במאמר חקור דין ח"ה סימן י'), הובא בפתח עינים למרן החיד"א ז"ל (יבמות דף ק"ג ע"א), דיעל נתעברה ויצא ממנה רבי עקיבא, ופירש עפי"ז הגמרא (גיטין דף נ"ז ע"ב) מבני בניו של סיסרא למדו תורה בירושלים, והרי רבי עקיבא בן יוסף היה בן גרים, על כרחך שאמו היתה מבני בניו של סיסרא, (וכפי מש"כ בתוס' הנ"ל), שוב הראוני בילקוט (יהושע ט') דיעל היתה גיורת.

ולעניננו

והנה נאספו כמה תשובות למעשה בעניני ע"ז והמסתעף, ראיתי להרפ"ס בקונטרס מיוחד, וקראתיו ראש דוד המרומוז על ענינים אלו, ושמעתי בשם הגר"א ואסערמאן זצ"ל הי"ד, עה"פ ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, שהקשה מה הרבותא בזה שנשברו הצלמים, ופי' דכשיצאו ממצרים מעבדות לחירות, גם יצאו מעניני ע"ז, וזה נשאר לעולם, (א"ה וי"ל דזה נכלל בתפלת ערבית, ויוצא את עמו ישראל לחרות עולם), ובכל דור ודור יש ע"ז שונים, והקב"ה מצילנו מידם, ויה"ר שנזכה במהרה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות כב"א.

השתלשלות הויכוח בגדון הפאות

בחו"ש ניסן תשס"ה הוזמנתי לאסיפת רבנים בבני ברק ת"ו לדון על איסור פאות נכריות הבאות מארץ הודו, ודעתי היתה שלא לדון על השאלה כשהמציאות מעורפלת ומכוסה מהדיינים, ועל כן הצעתי שיש לנסוע למקום הלז, כדי לדעת אם יש לאסורם כתקרובת ע"ז או לא, ונתבקשתי לשלוח שליח מיוחד, ושליחתי שליח (איש חרדי שהכרתי, שכבר היה שם פעמים רבות, ומכיר את האנשים ההם ואת שיחם), ולפני ששלחתי אותו הסברתי לו הנושא, ובכתב נתתי לו יותר מעשרים נקודות שעליו לברר, והוא נסע לשם ושהה כמעט שבוע ימים, ובהיותו שם היה בקשר אתי כל יום, ונתברר לי המציאות באופן מדויק ביותר, וכשחזר לא"י, בקש אותי הגר"נ קרליץ שליט"א שאבא לאסיפת רבנים כדי שיחקרו אותו בדו"ח, וע"כ נסעתי לא"י וישבתי עם הרבנים שחקרו אותו, ואחרי האסיפה בקש הגר"ש וואזנער שליט"א בעל שבט הלוי, שיבא השליח אתי אצלו, ודעתו היה דהפאות מותרין מדינא, ואך דיש להתרחק מהם מחמת מאיסותא דע"ז, וערכתי איזה תשובות בהגדון, (ושם ביררתי דלא שייך מאיסותא להדיט), ומאידך גיסא הגר"מ שטרנבוך שליט"א ראב"ד דעדה החרדית בירושלים כתב שהפאות אסורים בהנאה, ונסע רב אחד בשליחות עוד רבנים לשם, שהוא גם יברר המציאות, ובהיותו שם זמן קצר (איזה שעות) חשדו אותו כמרגל ותפסו אותו השוטרים, ונמלט משם, וכשחזר הלך אצל הרבנים ששלחו אותו, והם יצאו באיסור, באמרם שרוב כלל ישראל נכשלו באיסור (תקרובת) ע"ז, ואף דנו אותם בשריפה, אך האיסור שלהם לא נתפשט ברוב מקומות שבחו"ל, ואני על משמרתי עמדתי שהפאות מותרות, והסכימו אתי כמה מפוסקי דורנו, (וכן בעל שבט הלוי מדינא וכאמור), ומאידך גיסא כמה מהם נצטרפו להאוסרים, והבאתי בתשובות אלו דעות האוסרים והנראה לע"ד.

וזאת למודעי: שכל מה שכתבתי הוא רק לברר איסור תקרובת ע"ז, כדי להוציא דין תורה לאמיתו, על פי הפוסקים הראשונים ושו"ע וכו', (לאילו ההולכות בפאה נכרית מכוסה וכדומה), ולא דנתי על ענין הליכה (לנשים) בפאה נכרית, ובודאי היה תיקון שלא ללכת בשערות אמיתיים, דמלבד הפוסקים המחמירים ואוסרים זאת, הרי נפרצו פרצות נוראות בזה, שהולכות ברחוב ובמקומות עבודה בפאות ארוכות ובדימוי לשער ממש, באופן שמכשילות הרואים אותן, והרהורי עבירה קשין מעבירה (יומא דף כ"ט ע"א) וגורמים ר"ל לעון החמור שבחמורות, כדאיתא באהע"ז (סימן כ"ג מעיף א'), ומי שבידו לעורר ולמחות מחוייב לעשות כן.

מפתח הסימנים

השתלשלות הויכוח בנדרון הפאות		סימן טו	בדברי המגלחים שעושין לשם ע"ז
סימן א	בענין חשש ע"ז בשער פאה נכרית	סימן טז	אם מותר ליתן סתם יינם במתנה לנכרי
סימן ב	בענין הנ"ל, על שמגלחים שם השערות לע"ז	סימן יז	בנדרון בקבוקי יין שנגע בהם עכו"ם
סימן ג	עוד בענין הנ"ל	סימן יח	אם יש היתר למכור בנין לבית תפלתם
סימן ד	אם יש למנוע מלהשתמש בשערות אלו	סימן יט	אם יש היתר להשכיר בנין לבית תפלתם, ושוב
סימן ה	בענין הנ"ל, המסייע דעתו לע"ז		אם יכול לעשותו ביהכנ"ס
סימן ו	אם מותר להסוחרים להמשיך ולקנות משערות אלו	סימן כ	אם יש להשכיר בית לבית תפלותם כשמקטרים שם
סימן ז	בענין הנ"ל, ביאור בדעת האוסרים	סימן כא	אם מותר לתת כסף לנכרי, עבור כומר שיברכו בהצלחה
סימן ח	בענין הנ"ל, אם יש בהנאת שערות משום חילול ד'	סימן כב	בנדרון קלויסטער"ר אם צריך להרחיק ד' אמות כשעוברים על ידו
סימן ט	אם יש איסור תקרובת ע"ז בפאה נכרית עשוי' משערות הבאין מארץ הודו	סימן כג	אם מותר לסחור בשתי וערב העשוי להעמיד בבתי קברות
סימן י	בענין הנ"ל, בענין ספק חסרון ידיעה	—	לישב בסעודה עם נכרים (ח"י סימן קמח אות ט)
סימן יא	תשובות להערות	סימן כד	בנדרון רפואה שמקורה מכומרים
סימן יב	נכרים בזמן הזה, אם מעשה אבותיהם בידיהם	סימן כה	בנדרון רפואות שאינן טבעיות
סימן יג	בנדרון צורך לכפרה	סימן כו	אם יש איסור להמליץ על הליכה לנחל חרדי
סימן יד	אם מותר לעשות בית הכנסת מבית תיפלותם	סימן כז	ע"ז על טהרת הקודש - נחל חרדי